

Lausunto

21.11.2025

Asia: VN/22309/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan yleiset huomiot koko esityksestä

Kuten esityksessä on todettu, nykyään tuomioistuimissa ratkaistaan huomattava määrä asioita, joista säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, jotka ovat luonteeltaan selviä ja yksinkertaisia, ja joista tuomitaan pääosin sakkoa.

Selvien ja yksinkertaisten sakkoasioiden tuomitseminen sitoo tuomioistuimen resursseja silloinkin, kun iso osa näistä asioista ratkaistaan jo joko kirjallisessa menettelyssä, tai siten, että vastaaja ei ole henkilökohtaisesti paikalla. Asioita, joissa säädetty ankarin rangaistus on enin-tään kaksi vuotta vankeutta ja joissa tuomitaan sakkoa, ratkaisevat myös suuressa määrin tuomioistuinharjoitteluaan suorittavat kärjänotaarit.

Sakkomenettelyn perustuslaillisia edellytyksiä on arvioitu jo aiempien lakimuutosten yhteydessä. Syyllisyyskysymysten arvioinnin ja rangaistuksen määräämisen siirtäminen pois oikeustieteellisen koulutuksen saaneen tuomarin käsittelystä on lähtökohtaisesti aina heikennys oikeudenkäytön kohteen oikeusturvaan. Tätä oikeusturvaheikennystä on punnittava suhteessa siihen mahdollisesti saatavaan oikeusturvaetuun.

Käytännössä sakkomenettelyn laajentamista puoltaa se, että heikennyt oikeusturvaan jää vain teoreettiseksi suostumuksen oikeellisuuden varmistavien tehokkaiden muutoksenhakekeinojen myötä. Sakkomenettelyn ulkopuolelle jääneiden rikosten asianosaisten oikeusturva menettelyn myötä paranee, kun aliresursoitu tuomioistuinlaitos pystyy resurssien uudelleenohjauksen myötä edistämään heidän asiansa joutuisaa käsittelyä.

Tuomariliitto huomauttaa, että tuomioistuimessa ei voida tinkiä ratkaisutyön laadusta eikä jättää ratkaisematta laissa tuomioistuimen ratkaistavaksi määrättyjä asioita.

Sakkomenettelystä ei tule seuraamaan tuomioistuinten jutturuuhkien helpottumista, jos uudistus toteutuu yhdessä nyt esitettyjen määrärahojen vähennysten kanssa. Nyt esitetyn uudistuksen taustalla on muun ohella tuomioistuinlaitoksen pitkäaikainen ruuhkaantuminen. Jos muutoksen myötä mahdollisesti saavutettava hyöty suunnitellusti leikataan välittömästi toi-mintamenoista, uudistus ei tule osaksikaan edistämään tuomioistuinlaitoksen ruuhkien purkamista.

Kun sakkomenettelyn soveltamisalaa laajennetaan, on ennen kaikkea korostettava, että sakkomenettelyyn soveltuvat vain selvät ja yksinkertaiset tapaukset niin näytöllisesti kuin oikeudellisestikin. Tämä edellyttää myös poliisilta herkkyyttä tunnistaa tunnusmerkistötekijöiden olemassaolo ja rangaistuksen määräämisen ongelmakohdat. Esimerkiksi varkaudessa asut-tuun asuntoon murtautuminen voi tehdä siitä törkeän varkauden, joka puolestaan ei sakkome-nettelyyn enää sovellu. Niin ikään on syytä seurata, missä määrin muutoksenhaut käräjäoikeuteen kasvavat sakkomenettelyn soveltamisalan laajentamisen myötä. Lainmuutoksen tavoitteet eivät kunnolla toteudu, jos muutoksenhaku lisääntyisi esimerkiksi tilanteissa, joissa asianosaiset tulevatkin toisiin ajatuksiin sakko- tai rangaistusmääräyksen saatuaan. Tällöin asian käsittely voi pitkittyä entisestään, jos asia lopulta käsitellään neljässä eri instanssissa. Access to justice -periaatteen mukaisesti muutoksenhakumahdollisuus tuomioistuimeen on kuitenkin oltava olemassa. Onkin ensisijaisen tärkeää, että asianosaisille annetaan perusteellisesti ja ymmärrettävästi tiedot sakkomenettelyyn suostumuksen antamisen merkityksestä.

Tuomariliitto kiinnittää huomiota myös siihen, että ehdotettu uudistus edellyttää erityisen paljon poliisin sisäiseltä ja ulkoiselta valvonnalta, jotta rikosoikeudellisten seuraamusten tasapuolisuus, läpinäkyvyys, luotettavuus ja yhteiskunnallinen hyväksyttävyys säilyy nykyisellä korkealla tasolla.

Lain soveltamisalan laajentaminen: rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta

Sakkomenettelyn laajentaminen kahden vuoden enimmäisrangaistuksella rangaistaviin rikoksiin on merkittävä muutos, jonka oikeusturvaa heikentäviä vaikutuksia pienentää paitsi soveltamisalan rajaukset myös se, että menettely edellyttää asianosaisten suostumusta, ja että muutoksen yhteydessä mahdollistetaan asianosaisten kattava muutoksenhaku. Tuomariliitto toteaa, että asetettu kahden vuoden enimmäisrangaistuksen raja on yhdenmukainen esimerkiksi käräjänotaarin toimivallan osalta. Tuomariliitto pitää hyvänä, että kategorisen laajentamisen vaihtoehtoja on selvitetty.

Soveltamisalan sääntelyssä on esitetyllä tavalla oltava vaatimus siitä, että sakkomenettelyssä ratkaistavassa asiassa ei yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Viittaus esitutkintalain 3 luvun 14 §:ssä säädettyihin suppean esitutkinnan

edellytyksiin sekä noudatettuihin periaatteisiin on hyvä. Vastaavaa rajanvetoa on käytännössä myös tuomioistuimissa tehtävä silloin, kun arvioidaan, milloin asia on käräjänotaarin ratkaistavissa. Lain voimaantulon jälkeen on seurattava, että soveltamiskäytäntö on yhtenäistä.

Menettelyn ulkopuolelle on tehty merkittävät rajaukset ehdotetun lain 1 a §:ssä. Tuomariliitto puoltaa rajauksia siltä osin kuin niillä on suljettu ulkopuolelle mainitut teot. Lisäksi Tuomariliitto pitää perusteltuna harkita, tulisiko soveltamisalan ulkopuolelle rajata lisäksi rikoslain 17 luvun rikoksiin yleistä järjestystä vastaan sisältyvät 1 a:ssä säädetty osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, 1 b:ssä säädetty alle rikosvastuukäisen käyttäminen rikoksen tekemiseen ja 3 §:n väkivaltainen mellakka. Ottaen huomioon suojeltaviin oikeushyviin liittyvät rajaukset kohdissa 7 ja 8, Tuomariliitto pitäisi johdonmukaisena harkita, tulisiko fyysiseen turvallisuuteen ja koskemattomuuteen kohdistuvana myös rikoslain 25 luvun 1 §:n mukainen vapaudenriisto sekä 7 §:n mukainen laiton uhkaus silloin, kun henkilöä on uhattu työtehtävissä, rajata soveltamisalan ulkopuolelle.

Rajauksia on asianmukaisesti perusteltu sillä, että joihinkin tiettyihin rikostyypeihin liittyy sellainen julkisuusintressi, että teko on soveliaasta käsitellä tuomioistuimessa. Tuomariliitto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että tällainen intressi voi liittyä myös muihin kuin nyt esityksessä lueteltuihin rikostyypeihin, jotka jäisivät rangaistusasteikkonsa ja selkeytensä vuoksi silti sakkomenettelyn laajennettuun soveltamisalan piiriin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi rikoslain 30 luvun 7 §:n mukainen lahjominen elinkeinotoiminnassa tai 48 luvun 1 §:n mukainen ympäristön turmeleminen tai saman luvun 5 §:n mukainen luonnonsuojelurikos. Näissä rikostyypeissä ei myöskään aina ole asianomistajaa, joka voisi suostumuksensa antamalla jättämisellä ohjata asian oikeudenkäyntiin.

Rikokseen syyllistyneellä taas voi olla vahvakin intressi päättää asia ilman oikeudenkäynnin tuomaa julkisuutta. Kansalaisyhteiskunnan tai median ei ole mahdollista saada tietoa sakkomenettelyssä ratkaistuista asioista samalla tavalla kuin oikeudenkäynnissä annetuista tuomiosta. Näissä asioissa varsinaisen rangaistuksen lisäksi asian käsittelyn saamalla julkisuudella on merkittävä yleis- ja erityispreventiivinen vaikutus.

Toisaalta sellaisten rikosnimikkeiden tyhjentävä ennakointi ja luettelointi, joissa tällainen julkisuusintressi voisi yksittäistapauksessa ilmetä, ei käytännössä ole mahdollista.

Tämän epäkohdan korjaamiseksi Tuomariliitto esittää, 1 §:n soveltamisalan muuttamista niin, että edellytyksiin lisätään, että menettelyä voidaan käyttää vain, ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi asian käsittelemistä tuomioistuimessa. Tältä osin sääntely vastaisi esimerkiksi rikoslain 24 luvun 12 §:n ja 25 luvun 9 §:n mukaisia säännöksiä syyttäjän syyteoikeudesta. Harvintakriteeri velvoittaisi poliisin tai syyttäjän ohjaamaan täysimittaiseen oikeudenkäyntiin tällaiset julkista selvittämisenintressiä omaavat asiat riippumatta siitä, kuuluvatko ne 1 a §:ssä lueteltuihin rikostyypeihin.

Lain soveltamisalan laajentaminen: menettämisseuraamukset

Tuomariliitto kannattaa sakkomenettelyn menettämisseuraamuksen alarajan nostoa ehdotettuun 5.000 euroon. Muutos on rahamäärällisesti merkittävä, mutta koska vaatimuksen on ol-tava riidaton, ei nostolla ole oikeusturvaan merkittävää heikennystä.

Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän ratkaisuvallta

Esityksessä poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten toimivaltaa laajennetaan. Mahdolli-suus määrätä 20 päiväsakon sijasta jopa 60 päiväsakkoa laajentaa poliisin toimivaltaa huo-mattavasti moitittavampiin tekoihin kuin aiemmin. Kysymys on oikeusturvaheikennyksestä.

Esityksessä todetaan (s. 77), että 60 päiväsakon raja olisi rikoskohtainen eli poliisimiehellä olisi toimivalta antaa yli 60 päiväsakon suuruinen sakkomääräys, mikäli samalla kertaa arvioitavana olisi useampi rikosnimike. Tuomariliitto katsoo, ettei poliisin toimivallan laajentamista voida pitää perusteltavana esitetyssä laajuudessa. Tuomariliitto katsoo, että poliisin tulee voida määrätä yhdellä sakkomääräyksellä yhdellä kertaa arvioitavaksi tulevasta menettelystä enintään 60 päiväsakkoa riippumatta siitä, montaako rikosta määräys koskee.

Esityksestä ilmenee, että rangaistusmääräyksen antaminen sakkomenettelyssä maksaa syyt-täjälle alle 10 euroa (esityksen s. 62). Näin ollen poliisin toimivallan rajoittaminen 60 päiväsakon enimmäismäärään yhdellä sakkomääräyksellä käsiteltävää menettelyä kohden ei aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia tai estäisi esityksellä tavoiteltujen säästötavoitteiden toteutumista.

Tuomariliitto katsoo, että kerralla arvioitaviksi tulevat tekokokonaisuudet, joissa yksittäin arvioituina kustakin teoista määrättäisiin noin 60 päiväsakon suuruinen rangaistus ja jotka siten kuuluisivat ehdotetussa menettelyssä poliisin toimivallan piiriin, ovat esimerkiksi liikenne rikosten osalta tavanomaisia. Tällaisissa tilanteissa poliisin tulisi kyetä arvioimaan rikoslain 7 luvun 5 §:n mukaisia yhteisen rangaistuksen määrittämisen periaatteita sekä sitä, milloin yhteinen sakkorangaistus muodostuisi niin ankaraksi, että asiassa on aiheellista harkita rangaistuslajin valintaa sakon ja vankeuden välillä. Ottaen huomioon, että sakkomenettelyä voitaisiin esityksen mukaan soveltaa vuoden aikana jopa kuusi kertaa, tulisi poliisin myös kyetä arvioi-maan aiempien sakkomääräysten vaikutusta mitattavaan rangaistukseen sekä rangaistuslajin valintaan. Vastaajien yhdenvertaisen kohtelun kannalta poliisin tulisi myös kyetä arvioimaan rikoslain 7 luvun 6 §:n säännöksiä aikaisemmin tuomitun vankeusrangaistuksen huomioon ottamisesta (ns. konkurrenssi). Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen KKO 2020:90 mukai-sesti näillä tuomioilla voi olla merkitystä myös sakkoa määrättäessä.

Poliisin toimivallan laajennusta on perusteltu ehdotuksessa muun ohella sillä, että rangaistuksen määrittämisiin esimerkiksi liikenne rikosasioissa on ohjaavia taulukoita. Tuomariliitto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, ettei tämän kaltaisista ohjeistuksista ole saatavissa apua arvioitaessa yhteisen rangaistuksen mittaamista, rangaistuslajin valintaa tai konkurrenssia. Myöskään esitöiden maininta siitä, että arvioinnissa tulee ottaa huomioon kaikki rangaistuksen mittaamiseen vaikuttavat seikat, mukaan lukien aiempi rikollisuus, ei anna poliisille konkreettisia valmiuksia tällaisen arvion

tekemiseen. Taulukoiden osalta Tuomariliitto huomauttaa lisäksi, että käytettyjen taulukoiden tulisi perustua vakiintuneeseen rangaistuskäytäntöön ja olla sekä poliisin että tuomioistuinten käytettävissä. Ei ole suotavaa, että rangaistuskäytäntö tuomioistuinten ja poliisin välillä eriytyisi käytettävien lähteitten takia.

Toisaalta perusteluna on esitetty, että nykyisessä menettelyssä syyttäjä on 98 prosentissa vahvistanut poliisin sakkovaatimuksen rangaistusmääräykseksi sellaisenaan. Tuomariliitto huomauttaa, että enimmäisrangaistuksen korottaminen kahteen vuoteen tarkoittaa merkittävästi poliisin toimivallan laajennusta. Muutos tulee tuomaan sakkomenettelyn piiriin ja poliisin arvioitavaksi huomattavasti uusia ja erilaisia rikosnimikkeitä sekä vakavuudeltaan moitittavampia tapauksia. Tuomariliiton näkemyksen mukaan poliisin sakkovaatimuksen saattamisella syyttäjän vahvistettavaksi rangaistusmääräyksellä on ollut kontrollifunktio.

Tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että asianosaisten antama suostumus menettelyyn ei ole riittävä korjaamaan edellä mainittuja epäkohtia. Maallikkovastaajan ei voida olettaa kykenevän arvioimaan poliisin esittämän sakkomääräyksen oikeellisuutta suhteessa siihen, millaisen seuraamuksen tuomioistuin asiassa mahdollisesti määräisi.

Vaikka ehdotetun lain 1 §:n mukaan menettely koskee vain selviä ja yksinkertaisia asioita, ei ole olemassa suoranaista tahoja, joka voisi tai jolla olisi intressiä saattaa tätä edellytystä koskeva arvio tuomioistuimen tutkittavaksi, koska menettely vaatii asianosaisten suostumuksen. Näin ollen tämän kriteerin noudattaminen tulee jäämään poliisin sisäisen valvonnan ja yleisten laillisuusvalvojien aktiivisuuden varaan. Rikosasiat eivät luonteeltaan ole asianosaisten disponoitavissa ja rangaistusasteikoltaankin vähäisempiin asioihin voi liittyä merkittäviä rajanveto- ja tulkintakysymyksiä.

Yleisenä huomiona Tuomariliitto toteaa, että vaikka tuomioistuimen tehtäviä on jo siirretty syyttäjälle rangaistusmääräysmenettelyssä, on nykyisenkin esityksen yhteydessä syytä ottaa huomioon perustuslain 3 §:n 3 momentti. Esimerkiksi ihmisoikeustuomioistuimen kehittyvä ratkaisukäytäntö voisi olla syy arvioida toimivallan siirtoa tulevaisuudessa toisin ja ottaa askelia taaksepäin.

Alaikäinen epäilty sakkomenettelyssä

Tuomariliitto kannattaa esitettyä sääntelyä alaikäisten osalta eli käytännössä sitä, että soveltamisalaa ei nuorten osalta laajenneta. Tuomioistuimet toteuttavat varsinkin alaikäisten osalta myös pedagogista tehtävää varatessaan lapsille tilaisuuden tulla kuulluksi ja kohdatuksi tuomioistuimessa. Rikosprosessissa on suojeltava lasten oikeuksia ja edistettävä sitä, että nuori sopeutuisi yhteiskuntaan. Lisäksi on hyvä, että huoltajan osallistuminen turvataan sakkomenettelyssä.

Asianosaisten suostumukset ja suostumuksen peruuttaminen

On välttämätöntä pitää epäillyn suostumus edellytyksenä sakkomenettelyn käytölle. Kuitenkin suostumuksen antamisen pätevyys liittyy huomioon otettavia seikkoja, joista keskeisimpänä on se, että asianosaisia riittävästi informoidaan suostumuksen antamisen merkityksestä sekä muutoksenhakumenettelystä.

Asianomistajan suostumuksen merkitystä sakkomenettelyssä tulisi arvioida uudelleen erityisesti selvissä ja vähäisissä rikosasioissa, joissa asianosaisten etu ei vaarannu, ja joissa nykykäytäntö aiheuttaa kohtuuttoman määrän tarpeetonta tuomioistuinprosessia. Esimerkiksi asioissa, joissa päiväsakkojen lukumäärän vuoksi tuomittavat sakot eivät ole muuntokelpoisia, ei asianomistajan suostumuksen vaatimus sakkomenettelyyn ole oikeasuhtainen eikä tue lain tavoitteita rikosprosessin sujuvoittamisesta ja kuormituksen keventämisestä. Samoin asianomistajan nimenomainen kieltäytyminen sakkomenettelystä on erotettava tilanteista, joissa suostumusta ei ole esitutkinnan aikana riittävästi selvitetty.

Asianosaisilla voi olla useista syistä rajatut mahdollisuudet arvioida suostumuksen antamisen merkitystä. Siksi asianosaisten kanta siitä, onko asia ollut sakkomenettelyssä ratkaistavissa, voi muuttua suostumuksen antamisen jälkeen. Suostumuksen peruuttaminen on asianosaisten näkökulmasta kuitenkin epäselvä ilmaus ja sen vaikutus prosessiin on vaikeaselkoinen siitä huolimatta, että suostumuksesta oikeudellisenä käsitteenä puhutaan yhteiskunnassa enenevästi sen liittyessä esimerkiksi tietosuoja-asetuksen sääntelyyn. Sakkomenettely on prosessi, joka päättyy lopulliseen ratkaisuun ja jossa pyritään joutuisuuteen. Onkin perusteltua, että asianosaisten suostuttua menettelyyn hänelle käsitteenäkin vaikeaselkoisen suostumuksen peruuttamisen sijaan mahdollistetaan laaja ja selkeä muutoksenhakuoikeus.

Lain soveltamisalan laajentaminen: yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittely

Asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittelyn mahdollistaminen sakkomenettelyssä on merkittävä uudistus. Käytännössä kysymyksessä on tiettyjen selviksi ja riidattomiksi katsottavien saatavien (OK 5 luku 3 §) siirtymisestä pois tuomioistuimista, joissa ne ovat tulleet adheesioperiaatteen myötä käsitellyiksi rikosprosessin yhteydessä. Kun otetaan huomioon, että yksityisoikeudelliset korvausvaatimukset ovat tyypillisesti selviä esimerkiksi näpistysteoissa, on perusteltua sisällyttää niiden käsittely sakkomenettelyyn.

Ehdotetussa sakkomenettelylain 5 §:ssä säädetään asianomistajan suostumuksesta pitkälti vastaavasti kuin epäillyn suostumuksesta. Asianomistajan tulee siten antaa suostumuksensa siihen, että rikosasia käsitellään sakkomenettelyssä.

Käytännössä asianomistajan suostumuksen puuttuminen muodostaa kuitenkin merkittävän syyn, miksi jutut eivät ohjaudu sakkomenettelyyn. Poliisin tietojärjestelmän mukaan esimerkiksi vuonna 2023 asianomistaja ei suostunut sakkomenettelyyn noin 10 000 tapauksessa, vuonna 2022 tapauksia

oli noin 7 500 ja vuonna 2024 yli 11 000. Suostumus puuttuu erityisesti näpistysasioissa, joissa vuosittain noin 5 000–6 000 tapausta siirtyy käräjäoikeuteen käsiteltäväksi. Myös lievissä petosasioissa suostumus puuttuu vuosittain yli 1 000 tapauksessa.

Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että suuri osa selvästä ja yksinkertaisesta rikosmateriaalista, esimerkiksi Helsingin käräjäoikeudessa noin 200 näpistysjuttua viikossa, kuormittaa edelleen täysmittaista rikosprosessia käräjäoikeuksissa. Asianomistajan suostumuksen vaatimus sakkomenettelyyn ei siten näissä tapauksissa ole oikeasuhtainen eikä tue lain tavoitteita rikosprosessin sujuvoittamisesta ja kuormituksen keventämisestä.

Asianomistajan suostumuksen merkitystä sakkomenettelyssä tulisi arvioida uudelleen erityisesti selvässä ja vähäisissä rikosasioissa, joissa asianosaisten etu ei vaarannu, ja joissa nykykäytäntö aiheuttaa kohtuuttoman määrän tarpeetonta tuomioistuinprosessia.

Toisaalta on tavallista, että asianomistajalle selviää vasta myöhemmin selvässäkin asiassa todellisuudessa aiheutunut aineellisoikeudellinen vahinko. On epäselvää, miten korvausvaatimuksista informointi ja niiden arviointi sopii poliisin tehtävänkuvaan. Sakkomenettelyssä asianosaiset ovat ilman avustajaa ja koska tavoitteena on ”yhden kosketuksen periaate”, käytännössä tilanne voi olla nopea.

Lisäksi Tuomariliitto huomauttaa, että vaikka kysymys on dispositiivisista asioista, joista asianosaiset voivat keskenään määrätä, voi asianosaisten asemaan liittyä epäsuhtaa muun ohella silloin, kun toinen on yhteisö ja toinen päihteidenkäyttäjä ja/tai nuori.

Tämänhetkisen esityksen perusteella on vielä epäselvää, miten yksityisoikeudellisten vaatimusten käsittely tulee käytännössä tapahtumaan erityisesti tilanteissa, joissa poliisi antaa sakkomääräyksen. Näihin käytännön prosessuaalisiin seikkoihin ja poliisin rooliin tulisi kiinnittää huomiota jatkovalmistelussa.

Tuomariliitto toteaa myös, että poissuljettua ei liene, että asianomistaja huomaa jälkikäteen esimerkiksi arvioineensa yksityisoikeudellisen korvauksen määrän väärin, ja hakee sillä perusteella muutosta sakkomenettelyssä annettuun yksityisoikeudellista vaatimusta koskevaan ratkaisuun.

Lain soveltamisalan laajentaminen: päihdetutkimuskustannukset

Tuomariliitto kannattaa päihdetutkimuskustannusten määräämisen mahdollistamista sakkomenettelyssä esitetyllä tavalla. On perusteltua, että päihdetutkimuskustannukset voidaan jättää määräämättä kohtuuttomuusperustein. Myös tämän osalta on seurattava, että käytäntö muodostuu valtakunnallisesti yhtenäiseksi.

Esitutkintaan ehdotetut muutokset

Tuomariliitto kannattaa poliisin ja syyttäjän yhteistyön mahdollistamista siten, että syyttäjä voi osallistua sakkomenettelyn edellytysten arviointiin. Poliisi ja syyttäjä tekevät nykyäänkin laaja-alaisesti yhteistyötä esitutkintavaiheessa, joten täsmentäminen myös sakkomenettelyn osalta on perusteltua. On tärkeää, että sääntely mahdollistaa myös matalan kynnyksen yhteistyötä.

Muutoksenhakusääntelyyn ehdotetut muutokset

Tuomariliitto kannattaa asianomistajan muutoksenhakuoikeuden rajoittamisesta luopumista.

Käytännössä asianomistajan valituksen käsitteleminen rikos- tai riita-asian käsittelyjärjestyksessä tulee edellyttämään sitä, että asianomistaja täydentää vaatimuksensa haastehakemuksen muotoon. Vaikka asianomistajan muutoksenhakujen määrä olisi vähäinen, on sääntelyn oltava täsmällistä joutuisan käsittelyn turvaamiseksi.

Lainuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa ei ole tarkasteltu sakkomenettelylain 36 §:ssä säädettyä ylimääräistä muutoksenhakua. Tuomariliitto nostaa jatkovalmistelun kannalta esille vielä sen, että nykyisin rangaistusmääräyksessä määrätyn päiväsakon rahamäärään haetaan purkua korkeimmalta oikeudelta (KKO 2023:25). Asiamiespakko huomioon ottaen menettely on asianosaiselle melko raskas tällaisessa teknisluonteisessa asiassa. Kun menettelyä on kevennetty tuomioistuinten ratkaisujen osalta (OK 31:14a), Tuomariliitto ehdottaa harkittavaksi, voisiko myös sakko- ja rangaistusmääräysten osalta keventää päiväsakon rahamäärän oikaisua koskevaa menettelyä ylimääräisessä muutoksenhaussa.

Lausunnon valmistelu

Lausuntoa on valmisteltu Tuomariliiton oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja hallituksessa. Lausunnon kirjoittamiseen ovat osallistuneet: kärjätuomari Maiju Auranen, esittelijäneuvos Matti Pyöriä ja asessori Lauri Vaihämäki.

Tuomariliiton hallitus on käsitellyt lausunnon.

Kirjallisten rikosasioiden sekä vaikeasti haastettavien henkilöiden asioiden käsittelyyn kärjäoikeudessa kuluu huomattava määrä kansliahenkilökunnan työaika. Tämän työmäärän väheneminen helpottaisi tuomioistuinten kuormitusta, mikä edesauttaisi muiden asioiden joutuisaa käsittelyä.

Helsingissä 19.11.2025

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry

Tuuli Vänskä

puheenjohtaja

Johanna Helminen

varapuheenjohtaja

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry toimii tuomioistuinlaitoksen kehittämiseksi sekä sen merkityksen ja tuomarin riippumattoman aseman säilyttämiseksi yhteiskunnassa.

Tuomarikunnanyhteisenä järjestönä Tuomariliitto valvoo ja edistää jäsentensä ammatillisia ja muita yhteisiä pyrkimyksiä.

Hartikainen Linda

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry